

6. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ООО «Новое знание», 2004. – 328с.
7. Савицкая Г.В. Экономический анализ. Учебник. – М.: ООО «Новое знание», 2004.– 640 с.
8. Філімоненков А.С. Фінанси підприємств. Навчальний посібник.– К.:Кондор,2005.– 397с.
9. Фінанси підприємств. Навчально-методичний посібник. – Л.Д. Буряк, А.П. Куліш, Г.Г. Нам та ін. – К.: КНЭУ, 2003.–165 с.
10. Фролова Т.А. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник. – К.: Издательство Европейського Університета, 2005. – 252 с.

Лагодієнко В.В.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОСНОВА МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Постановка проблеми. В умовах становлення ринкових відносин виникає необхідність формування вільного ринку науково-технічної продукції зі всіма його структурами і відповідним господарським механізмом, значним підвищенням сприйняття виробництва до науково-технічних досягнень, стимулювання творчої ініціативи, підприємництва і в кінцевому підсумку формування ринку науково-технічної продукції.

Стан вивчення проблеми. Зазначені аспекти управління регіональним розвитком агропромислового виробництва знаходяться постійно в полі зору науковців та досліджувались в роботах Андрійчука В.Г., Біттера О.А., Бугуцького О.А., Гайдуцького П.І., Дем'яненка М.Я., Долішнього М.І., Лузана Ю.Я., Макаренка П.М., Мельника Л.Ю., Рижука С.М., Саблука П.Т., Шпичака О.М., Юрчишина В.В. та багатьох інших. Разом з тим, не всі аспекти цієї багатопланової проблеми всебічно досліджені. На деяких з них, а саме на науково-технічному забезпеченні ми й акцентуємо увагу.

Завдання і методика досліджень. Мета досліджень полягає у визначенні особливостей впливу науково-технічного забезпечення агропромислового виробництва на управління його розвитком. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання і системний підхід до вивчення економічних процесів; монографічний; законодавчі, нормативно-правові акти.

Результати досліджень. Адміністративні принципи впровадження науки у виробництво не сприяють розвитку зацікавленості суб'єктів підприємницьких структур в її послугах. Пропозиція завершених (готових) наукових розробок дуже часто випереджує попит на них споживачів, що пов'язано з несприйняттям цього товару, відсутністю стимуляційних заходів та необхідних ринкових структур. Нові вимоги до розвитку та функціонування галузей регіонального агропромислового виробництва передбачають вдосконалення гнучкості виробництва із врахуванням попиту (зміни кон'юнктури ринку), відповідно й адаптації до нових умов, значного посилення сприйняття досягнень науково-технічного прогресу. У цих умовах наукові розробки, прогресивні технології, передовий досвід самих виробників та маркетингових посередників стає товаром, який може бути реалізований за наявності попиту, регулювати який можливо в умовах ринкових відносин.

Регіональна аграрна науково-технічна політика – це система економічних, фінансових, торговельних та правових відносин між виробниками даної продукції та її споживачами, яка покликана на принципах конкурентоспроможності забезпечити збалансований попит і пропозицію шляхом створення й розвитку посередницької сфери впровадження та встановлення науково обґрунтованої системи ціноутворення на наукову продукцію та послуги щодо її впровадження, системи оподаткування, фінансування та кредитування підприємств наукової сфери, а також пов'язаних з нею ринкових структур.

Ринок науково-технічної продукції має свою організаційну структуру і свій власний економічний механізм функціонування, поєднання яких забезпечує взаємний інтерес як виробників, так і споживачів наукової продукції в агропромисловому виробництві. Основними умовами, необхідними для формування ринку науково-технічної продукції, є наявність достатньої кількості конкуруючих виробників даної продукції; повна свобода діяльності наукових установ з максимальним врахуванням потреб виробництва, маркетингової діяльності, агросервісного обслуговування: взаємний інтерес у виробника та споживача наукової продукції: організація тимчасових та основних спеціальних ринкових структур (бірж, аукціонів, виставок тощо); належний рівень матеріально-технічного забезпечення наукових та впроваджувальних формувань: організація рекламної та пропагандистської діяльності пачкових досягнень та конкретної наукової продукції; наявність дієвого економічного механізму функціонування ринку науково-технічної продукції (ціноутворення, оподаткування, фінансування).

Слід мати на увазі й те, що постійно змінюється структура споживачів наукової продукції. Якщо раніше науково-технічна продукція користувалась попитом в основному у спеціалістів органів управління (обласні, районні ланки управління АПК), які й давали рекомендації керівникам підприємств, то в даний час така продукція має попит – безпосередньо у керівників новостворених агроформувань, фермерів, орендарів, садово-городніх товариств, особистих підсобних господарств, а керівники та спеціалісти різних ланок управління через створені інформаційно-консультаційні (дорадчі) служби є посередниками у впровадженні НТП. Це значною мірою змінює вимоги до якості наукової продукції, яка повинна бути простою і дохідливою і гарантувати отримання позитивного економічного ефекту. Проте слід мати на увазі так звану «проміжну» наукову продукцію, яка не використовується безпосередньо у впровадженні, але може бути необхідна при тих чи інших впровадженні вальних наукових розробках. Мова йде про серйозні фундаментальні

НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОСНОВА МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

дослідження, які повинні безпосередньо фінансуватись державою. Місцеві органи влади повинні фахово оцінювати ті розробки, які необхідно фінансувати сьогодні, через рік, два, три і т. д. До бюджетних можуть відноситись і консультативні центри, служби впровадження в областях, районах, які разом із аналітичними службами агропромислового виробництва регіону будуть працювати на впровадження науки у виробництво. Безумовно, впровадження інновацій у виробництво вимагає врахування інвестиційного рейтингу регіонів.

На сьогодні за кордоном є багато свідчень того, що ефективність середніх та малих фірм у сфері науково-дослідних робіт часто буває вищою, ніж великих корпорацій. Характеризуючи успіх малих фірм у галузі нововведень, багато зарубіжних дослідників відзначають цілу низку організаційно-управлінських переваг, необхідних як для вирішення проблем управління науковою діяльністю в цілому, так і для підвищення віддачі працівників, та забезпечує:

- швидку адаптацію до ринків: через постійні контакти зі своїми клієнтами власники фірм володіють інформацією щодо зміни попиту, який може швидко змінюватись, і здатні реагувати на них також швидко та ефективно;
- гнучкість управління, адже керівник науково-інноваційної фірми постійно може контролювати виробництво, швидко реагує на необхідність його змін і бере на себе діловий ризик;
- гнучкість внутрішніх комунікацій у малих та середніх фірмах, які відрізняються від великих фірм.

За ініціативи Української академії аграрних наук та Міністерства аграрної політики України з метою впорядкування системи наукового забезпечення агропромислового виробництва АР Крим та областей України, підвищення рівня інноваційних перетворень в аграрному секторі економіки, дієвого впливу аграрної науки на конкурентоздатність галузей сільського господарства в кожному регіоні України створені центри наукового забезпечення агропромислового виробництва (АПВ). Основною ідеєю їх створення було прискорення інноваційних процесів в агропромисловому виробництві шляхом об'єднання зусиль наукових, освітніх установ, виробничих структур аграрного профілю регіонів щодо застосування досягнень аграрної науки на виробництві, трансферу інновацій агроформуванням різних форм господарювання, вдосконалення взаємодії з науково-методичними центрами та провідними галузевими науковими установами УААН, науково-консультативного та інформаційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, розповсюдження передового досвіду та підвищення їх рівня знань.

Науково-дослідними установами УААН щорічно завершується близько 800 наукових розробок. Доведення цих розробок до рівня інновацій, адаптація їх до ґрунтово-кліматичних умов та просування наукової продукції на ринок інновацій в регіонах України і є завданнями регіональних центрів наукового забезпечення АПВ.

Головними науковими установами центрів наукового забезпечення АПВ визначені потужні галузеві інститути, інститути АПВ та окремі державні сільськогосподарські дослідні станції УААН.

Для координації роботи цих центрів в областях функціонують Ради з питань організації їх діяльності, в Академії – Відділення наукового забезпечення трансферу інновацій.

Центрами у 2001–2005 рр. впроваджена в агропромислове виробництво значна кількість закінчених розробок наукових установ.

Разом з органами управління АПВ Центри щорічно в осінньо-зимовий період здійснюють навчання керівників та спеціалістів агроформувань та органів управління АПК регіонів. Близько 60 тис. фахівців аграрного профілю щорічно навчаються на базі центрів наукового забезпечення АПВ, організовується близько 500 виставок-ярмарків, Днів поля, публікується понад 5 тис. наукових статей. Створені і функціонують 78 науково-технологічних демонстраційних полігонів. На них демонструються не лише сорти та гібриди сільськогосподарських культур, розробки локального значення, а й комплексні технології вирощування сільськогосподарських культур, адаптовані до умов регіонів, для різних категорій господарств. Для демонстрації наукових розробок в галузі зоотехнії сформовано і функціонує 58 модельних ферм.

З метою прискореного впровадження наукових розробок у виробництво в складі регіональних центрів наукового забезпечення АПВ створена мережа агромагазинів. Основні напрями їх діяльності: надання оперативних рекомендацій товаровиробникам з питань виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції, спільне вирощування нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур, забезпечення товаровиробників елітним насінням, добривами, засобами захисту, методичними публікаціями, розробка технологічних проєктів та бізнес-планів, проведення навчань, надання маркетингових послуг.

Центрами надаються науково-консультативні та інформаційні послуги суб'єктам АПВ в освоєнні методів прибуткового господарювання, постійно розповсюджуються інформаційні матеріали, телевізійно висвітлюються актуальні проблеми ведення АПВ. При цьому широко застосовуються комп'ютерна та телекомунікаційна техніка і інформаційні технології. Усі Центри успішно освоїли Інтернет-технології і використовують їх у своїй діяльності. Функціонує електронна пошта, впроваджено електронний документообіг. Центрами розроблені та редагуються свої Web-сторінки. Окремі з них на своїх сторінках розмістили торгові майданчики, форуми та ін. За фінансової підтримки Національної асоціації сільськогосподарських доглядних служб розроблено і впроваджено Web-сайт Української академії аграрних наук. В даний час він виконує, в основному, представницькі функції, проте в найближчому майбутньому його буде доопрацьовано як інструмент по розповсюдженню нових знань – сортів, гібридів, порід, технологій, препаратів, машин, механізмів та ін., що пропонуються аграрною наукою агропромисловому виробництву.

Важливим аспектом науково-консультативного та інформаційного обслуговування сільськогоспо-

дарських товаровиробників є організація інфраструктури формувань по розповсюдженню та доведенню до користувачів напрацювань вчених-аграрників. В кожній головній науковій установі Центрів створені відділи науково-консультаційного забезпечення та сільськогосподарського дорадництва, які разом з обласними підрозділами Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб забезпечують сільськогосподарських товаровиробників науково-технічною інформацією.

За умов, що складаються, недоцільно створювати великі інформаційні системи аграрного спрямування. Більш життєстійкими будуть вузько профільні інформаційні системи. Координування їх розвитку варто здійснювати не адміністративними важелями, а методами опосередкованого впливу. В цьому аспекті роль і значення Національного аграрного університету як головної координуючої організації з питань створення та розвитку інформаційної системи аграрного ринку України неоцінімі.

Провідниками науково-технічної політики регіону повинні стати і кооперативні об'єднання фермерів та інших виробників сільськогосподарської продукції, про що свідчить досвід розвинутих країн світу.

Досвід останніх десятиліть свідчить, що застосування біотехнології у сільському господарстві може бути потужним засобом розробки високоврожайних сортів для країн, що розвиваються. Обіцяні нею переваги можуть бути реалізовані лише тоді, коли країни, які розраховують ними скористатися, постійно і наполегливо працюють над визначенням своїх потреб, розробкою адекватних рішень і запровадженням освітніх заходів, а також беруть активну участь в обміні технологіями. Кожна країна має самостійно вирішувати, які цілі у галузі сільського господарства відповідають її національним інтересам і які технології краще узгоджуються з суспільною думкою та уподобаннями їхніх громадян.

Спільне володіння сприяє ефективнішому управлінню. Партнерство, яке має своїм наслідком спільне володіння, може вирішити ще одну проблему застосування біотехнології. Одне з найгірших побоювань пов'язане з тим, що насінням генетично модифікованих сортів володіють і торгують великі транснаціональні корпорації, і може статися, що з часом вони забезпечать собі панівне становище і здійснюватимуть контроль як внутрішніх ринків так і місцевих виробників. Інша складність полягає в тому, що країни, які розвиваються, не мають достатніх прав інтелектуальної власності, які б забезпечили їм доступ до сучасних сільськогосподарських технологій, зокрема у насінництві. Щоб подолати ці проблеми, і сприяти використанню новітніх технологій державним сектором країн, що розвиваються, консорціум державних університетів та інших державних структур недавно оголосив про створення Сільськогосподарського ресурсу інтелектуальної власності для державного сектора (СРІВДС). СРІВДС працюватиме над якомога ширшою популяризацією наукових досягнень державних установ серед усіх, кого вони можуть зацікавити, і передаватиме їх у вільне використання. Транснаціональні корпорації також виявили готовність поділитися своїми здобутками і досвідом щоб підтримати цю ініціативу.

На всі тривоги і сумніви відносно продовольчої безпеки існує єдина вичерпна відповідь. Світове співтовариство повинне вкладати більше коштів у створення сільськогосподарських установ та інфраструктури у державах, перед якими стоїть ця проблема. Інвестиції повинні здійснюватися у створення законодавчої та нормативно-правової бази, розвитку наукових досліджень, транспорту та обробної промисловості, а також в освіту. Внесок Університету земельних грантів в удосконалення господарювання та зміцнення позицій громадського сектора у Сполучених Штатах за останні 140 років свідчить, що розвиток людських ресурсів та системи освіти є не менш важливим, ніж наукове відкриття. Заснування закладів, фінансованих громадськими фондами, заклало б основу для міжнародного співробітництва, відкритого для урядів, академічних кіл і приватного сектора. Якщо світове товариство ставить собі за мету досягти продовольчої безпеки для кожного жителя планети, воно повинно відкласти вбік ідеологічні та політичні принципи і прагматично використати будь-яку технологію, яка веде до продовольчої безпеки та стабільності.

У майбутньому потенціал використання біотехнології у рослинництві значно розшириться і не обмежуватиметься самим лише виведенням сортів з підвищеною стійкістю. Розробляються рослини, які зможуть виконувати роль «фабрик» фармакологічно активних речовин, засобів очищення токсичних звалищ, альтернативних джерел енергії та біоматеріалів, таких як барвники, детергенти, клеї, пластмаси тощо. Споживачі можуть прийти до висновку, що ці продукти підвищують якість їхнього життя у більш безпосередній спосіб, ніж сучасні стійкі до шкідників і хвороб сорти.

Переваги генної інженерії для споживача виявляться ще рельєфніше, коли створені за допомогою біоінженерії рослини служитимуть медицині, постачаючи ліки або підвищену кількість життєво необхідних вітамінів і мікроелементів. Для того, щоб оцінити всі переваги і ризики сільськогосподарської технології, потрібна здорова дискусія поінформованих сторін, яка допоможе визначити роль цього новітнього напрямку у майбутньому нашої системи продовольчого забезпечення та охорони здоров'я. Ніхто не повинен думати, що технологія, у тому числі біотехнологія, повністю вирішить усі проблеми світового сільського господарства. Проте той, хто знає про можливість біотехнології, переконаний, що вона має бути важливим компонентом вирішення їх.

Висновок. Результати діяльності регіональних центрів наукового забезпечення АПВ засвідчують, що цей напрям реформування в аграрній науці себе виправдав. Ці центри нині є головними координаторами і виконавцями здійснення науково-технічної політики в аграрному секторі економіки держави на регіональному рівні розвитку АПВ.

Зважаючи на величезну кількість нових методик і продуктів, розроблених за допомогою біотехнології, можна стверджувати, що сільське господарство вступило в епоху чудових наукових відкриттів. Більше того, сьогодні розробляється багато видів біотехнологічної продукції, які позитивно вплинуть на стан продовольчого сектора. Розробка і впровадження нових біотехнологій матиме вирішальне значення для виробництва продуктів харчування у кількостях достатніх для того, аби прогодувати населення землі, чисельність

якого дедалі зростає. Водночас вони дадуть можливість зменшити вплив сільськогосподарського виробництва на навколишнє середовище.

Джерела та література

1. Долішній М. І. Регіональна соціально–економічна політика і розвиток аграрного сектора економіки // Соціально–економічні дослідження в перехідний період: Щорічник наук. праць. – Вип. 25: Перспективи розвитку аграрних реформ / НАН України. Ін–т регіональних досліджень. – Львів, 2001. – С. 30–33.
2. Геєць В. М. Нестабільність та економічне зростання. – К.: Ін–т екон. прогнозів НАН України, 2000. – 342 с.
3. Шпичак О. М. Теоретичні основи еквівалентного обміну в агропромисловому комплексі // Економіка АПК. – 2000. – № 9. – С. 3–10.

Миронова Т.Л., Загорюлькин А.Н. ФОРМИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Актуальность темы. Динамичный процесс социальных преобразований в Украине и реформирование рыночных отношений предполагают необходимость поиска и выбора оптимальных путей для развития национальной экономики. Туризм сегодня является одним из важнейших направлений государственной политики по подъему экономики страны. Роль туризма возросла с вхождением Украины в состав Всемирной туристической организации. По данным ВТО общий объем туристических услуг нашего государства составляет 8.2 млрд. грн в год, из них 3.2 млрд. грн. поступают в бюджет в виде налогов и обязательных платежей.

Туристический комплекс Автономной Республики Крым в настоящее время приобрел существенную тенденцию к росту обусловленную возрастанием спроса на туристические услуги предприятий со стороны потребителей. Это проявляется в динамике численности отдыхающих в 1996–2004 годы (рис.1).

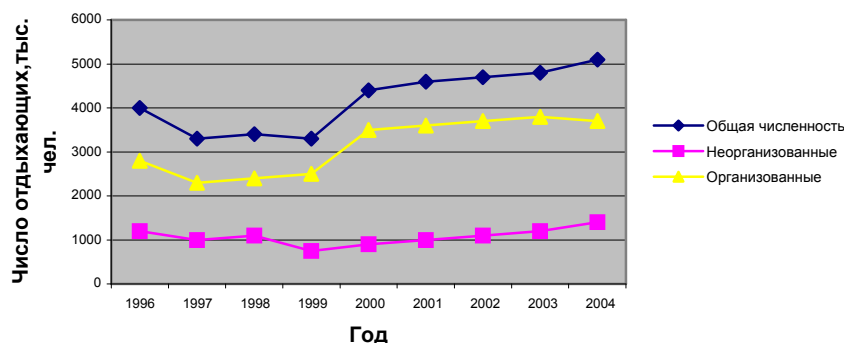

Рис.1. Динаміка численності відпочиваючих в Криму в 1996–2005 гг.

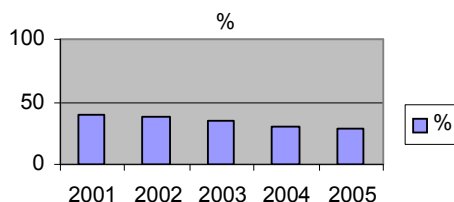

Рис.2. Доля збиткових підприємств індустрії туризму Криму в 2001–2005 гг.

Однако анализ управления индустрией туризма в республике указывает на низкий уровень развития предприятий, отражающий неспособность руководства добиться стабильного подъема экономики субъектов хозяйствования.

Так за период с 2001 по 2005 годы из 630 предприятий индустрии туризма ежегодно от 28 до 40 % являются неприбыльными. В этих же условиях доля поступлений предприятий сферы туризма в общем объеме поступлений в бюджеты всех уровней не превышает 10% (рис.2).

Источниками повышенной сложности управления становятся высокая степень неопределенности рыночной ситуации, сезонная нестабильность спроса на туристские услуги, ужесточение конкуренции в туристском бизнесе, нехватка финансовых ресурсов. В таких условиях предприятие не может ограничиваться